

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobců: **a) O.B.**, **b) nezl. T.E.**, **c) nezl. O.C.**, oba zastoupeni matkou: O.B., zastoupeni JUDr. Irenou Strakovou, advokátkou se sídlem Praha 1, Žitná 45, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2004, č. j. 8 Az 154/2003 - 40,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobci jako stěžovatelé domáhají zrušení shora uvedeného rozsudku Městského soudu v Praze, kterým byla zamítnuta jejich žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 14. 4. 2003, č. j. OAM-10513/VL-11-P17-2001. Tímto rozhodnutím jim nebyl udělen azyl z důvodu nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu) a bylo rozhodnuto, že se na ně nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 citovaného zákona. Rozsudek krajského soudu vycházel ze skutečnosti, že stěžovatelé nenaplnili žádnou ze zákonných podmínek pro udělení azylu a že rozhodnutí žalovaného bylo vydáno na základě dostatečně zjištěného skutečného stavu věci, v souladu se zákonem a bylo přesvědčivě odůvodněno.

Stěžovatelé v kasační stížnosti uplatňují důvody obsažené v § 103 odst. 1 písm. b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“). Konkrétně namítají, že se žalovaný správní orgán ani krajský soud dostatečně nevypořádaly s tvrzenými

skutečnostmi ohledně příslušnosti k minoritní náboženské skupině a vazeb na politickou stranu, která je v zemi původu pronásledována. Dále namítají, že žalovaný i soud pochybili, když jim nebyla doručována rozhodnutí v mongolštině. Tím došlo k porušení základních zásad správního i soudního řízení. První stěžovatelka tak neporozuměla dostatečným způsobem těmto písemnostem a například nepochopila, že ve věci může být „jednáno bez nařízení jednání“ nebo že může doplňovat a předkládat důkazní materiál. Vzhledem k uvedenému stěžovatelé navrhují, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení; rovněž požádali o přiznání odkladného účinku této kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že považuje rozsudek městského soudu i svoje rozhodnutí za vydaná v souladu se zákonem a odkázal na správní spis. Žalovaný také poukazuje na to, že ze spisu jednoznačně vyplynulo, že prvá stěžovatelka byla seznámena s obsahem spisu i s rozhodnutím žalovaného ve své mateřštině. Navrhl proto, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl; důvody k přiznání odkladného účinku kasační stížnosti též neshledal.

Nejvyšší správní soud pak vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatelů žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Důvodnost kasační stížnosti posuzuje Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

Stěžovatelé uplatňují důvody obsažené v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. (vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit) a v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. (vady řízení před soudem, které měly za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé). Konkrétně pak namítají, že jim rozhodnutí soudu i žalovaného nebyla doručena v mongolštině a že se soud a žalovaný nevypořádali s tvrzenými skutečnostmi ohledně příslušnosti k minoritní náboženské skupině a vazeb na politickou stranu, která je v zemi původu pronásledována.

K tomu ze správního spisu vyplynulo, že dne 25. 10. 2001 podala prvá stěžovatelka jménem svým i jménem svých nezletilých dětí (druhého a třetího stěžovatele) žádost o udělení azylu, kterou odůvodnila tím, že její manžel byl podnikatelem a Číňané, se kterými spolupracoval, mu vyhrožovali zabitím. Proto spolu s dětmi odešli z vlasti a žádají o azyl. Také uvedla, že už v České republice byla a to od roku 1993 do roku 1996. Jak vyplynulo z protokolu o pohovoru k důvodům žádosti o azyl, stěžovatelé opustili Mongolsko proto, že se báli soukromých osob, se kterými spolupracoval manžel prvé stěžovatelky. Nejprve se přestěhovali na venkov, kde se skrývali, ale pak odešli do České republiky. Žádné jiné problémy prvá stěžovatelka nezmínila. Dále pak uvedla, že chce v České republice žít v klidu a zajistit budoucnost pro své děti; rovněž připomněla, že druhý syn se narodil až v České republice. Na závěr byla stěžovatelka seznámena se zněním protokolu v mongolském jazyce a tuto skutečnost stvrdila svým podpisem. Rozhodnutím ze dne 14. 4. 2003 žalovaný stěžovatelům azyl neudělil, a to z důvodu nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu, a rozhodl, že se na ně nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 citovaného zákona. Proti uvedenému rozhodnutí podali stěžovatelé žalobu, kde namítali, že žalovaný pochybil, neboť nezjistil přesně a úplně skutkový stav věci a porušil tak § 3 odst. 4, § 32 odst. 1, § 34 odst. 1 a § 46 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád). Uvedli pak, že svoji vlast opustili zejména z náboženských a politických důvodů a z obavy o svůj život. Manžel prvé stěžovatelky je totiž předsedou místní organizace Sociálně demokratické strany Mongolska, jejíž předseda byl v roce 1998 zavražděn. Stěžovatelka k výzvě soudu učiněné v českém jazyce odpověděla rovněž česky, že nesouhlasí s rozhodnutím bez jednání a požaduje tlumočníka. Ústní jednání bylo nařízeno na den 25. 5. 2004 a ačkoli byla prvá stěžovatelka řádně předvolána, nedostavila se. Městský soud pak žalobu napadeným rozsudkem zamítl, neboť dospěl k závěru, že žalovaný postupoval v souladu se zákonem.

Námitku, že se žalovaný a městský soud nedostatečně vypořádali s tvrzenými skutečnostmi ohledně pronásledování z politických a náboženských důvodů, neshledal zdejší soud důvodnou. Ve správním řízení o azylu je pro posouzení naplnění zákonných podmínek rozhodující uvedení důvodů žadatelem v žádosti, při pohovoru, nebo v jiných podáních učiněných do vydání rozhodnutí. Je to žadatel, který se domáhá udělení azylu a který tvrdí určité skutečnosti, na jejichž základě by mu mělo být vyhověno. Správní orgán není povinen seznamovat žadatele o azyl s důvody, pro které by mohlo být jeho žádosti vyhověno a ani není povinen aktivně vyhledávat další důvody žadatelem neuvedené. Jak vyplynulo ze správního spisu stěžovatelé se během správního řízení o svém náboženském ani politickém přesvědčení vůbec nezmínili. Nelze tak vyčítat žalovanému, že se nezabýval něčím, o čem vůbec nebyl informován. V daném případě stěžovatelé opakovaně uváděli, že jediné problémy, které v zemi původu měli, byly způsobovány soukromými osobami a byly spojeny s podnikatelskou činností manžela prvé stěžovatelky. S tímto tvrzením se žalovaný dostatečně vypořádal v odůvodnění svého rozhodnutí a postupoval tak v souladu se zákonem.

Stěžovatelé poprvé uplatnili politické a náboženské důvody až v řízení před městským soudem, aniž by jakkoli odůvodnili, proč tyto skutečnosti neuvedli již ve správním řízení. Městský soud při posuzování důvodnosti žaloby tato tvrzení označil za účelová, neboť je stěžovatelé ve správním řízení neuplatnili a naopak setrvale uváděli, že jedinými důvody pro které z Mongolska odešli, byly obavy z jednání soukromých osob, se kterými manžel prvé stěžovatelky spolupracoval při podnikání. Nejvyšší správní soud se s městským soudem zcela ztotožňuje a považuje takový postup za správný a v souladu se zákonem. Pokud by totiž stěžovatelé (resp. prvá stěžovatelka a druhý stěžovatel) skutečně

odešli z Mongolska kvůli potížím náboženského a politického charakteru, dozajista by tyto skutečnosti uvedli během azylového řízení, tím spíše když byli na důvody odchodu ze země opakovaně dotazováni. Neučinili-li tak, nelze jinak než jim to přičíst k tíži a tato tvrzení považovat za účelová, tak jako v rozsudku uvedl Městský soud v Praze; naplnění této námitky tak rovněž nebylo shledáno.

Namítají-li stěžovatelé, že žalovaný i soud pochybili, když jim nedoručovali rozhodnutí a ostatní písemnosti v mongolštině, tak ani tato námitka nebyla shledána důvodnou.

Pokud jde o rozhodnutí žalovaného, je třeba uvést, že podle § 104 odst. 4 s. ř. s. je kasační stížnost nepřípustná, opírá-li se jen o důvody, které stěžovatel neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohl. Námitka, že žalovaný pochybil, když nedoručil rozhodnutí v mongolštině, v žalobě uplatněna nebyla, ačkoli jejímu uplatnění nic nebránilo, a nelze než kasační stížnost v této části považovat za nepřípustnou. Nejvyšší správní soud se tak touto námitkou zabývat nemůže. Nad rámec uvedeného je ale vhodné poukázat na to, že součástí správního spisu je i protokol o předání rozhodnutí žalovaného, který je prvou stěžovatelkou podepsán a je v něm uvedeno, že souhlasí s tím, aby seznámení s obsahem tohoto rozhodnutí bylo provedeno v českém jazyce, že obsahu rozhodnutí včetně poučení rozumí a že originál rozhodnutí převzala dne 14. 5. 2003 v Po.s.J.. Stěžovatelka tak souhlasila s tím, aby byla seznámena s rozhodnutím žalovaného v jazyce českém. Pokud pak žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvádí, že stěžovatelka byla seznámena s rozhodnutím v mateřském jazyce, nezakládá se toto na pravdě.

Stěžovatelé dále namítají, že jim měly být doručovány soudní písemnosti v mongolštině, konkrétně pak zmiňují rozhodnutí soudu a výzvu podle § 51 s. ř. s. K tomu je třeba nejprve uvést, že s. ř. s. neupravuje způsob, jakým má soud komunikovat s účastníkem řízení, jehož mateřským jazykem je jiný než český jazyk. Na takové situace je nicméně pamatováno v § 64 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon (s. ř. s.) jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení prvé a třetí části občanského soudního řádu. Podle § 18 odst. 1 o. s. ř., v němž se promítá článek 37 Listiny základních práv a svobod, mají účastníci v občanském soudním řízení rovné postavení, mají právo jednat před soudem ve své mateřštině a soud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Podle odst. 2 téhož ustanovení pak účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, soud ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo.

Z uvedených ustanovení tak plyne, že ne ve všech případech, kdy mateřštinou účastníka řízení je jiný než český jazyk, je dána povinnost soudu ustanovit takovému účastníku tlumočníka. Tato povinnost, v souladu s gramatickým, teleologickým i systematickým výkladem, vzniká soudu tehdy, pokud účastník o to požádá a pokud by pro jazykovou bariéru nemohl účinně obhajovat svá práva v řízení před soudem. Potřeba tlumočníka musí být přitom zjevná a musí sama vyjít v řízení najevo, tedy bez toho, aby soud aktivně zjišťoval, zda jsou naplněny podmínky stanovené v § 18 odst. 2 o. s. ř. (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2004, č. j. 4 Azs 261/2004 - 57). Shora uvedené ustanovení o. s. ř., stejně jako závazky plynoucí z Listiny základních práv a svobod či mezinárodních smluv směřují především k situaci, kdy je nařízeno ústní jednání (viz pravidelně slovní spojení „jednat před soudem“) a účastník, neznalý jednacího jazyka,

by byl znevýhodněn v průběhu jednání, neboť by nemohl bezprostředně reagovat na jeho průběh (nemohl by např. odpovídat na jemu kladené otázky ze strany soudu apod.).

V projednávané věci má Nejvyšší správní soud za to, že stěžovatelé nebyli v průběhu řízení nikterak znevýhodněni, neboť - jak vyplývá z obsahu spisu - samotná žaloba byla podána v českém jazyce a k výzvě soudu, zda stěžovatelé trvají na nařízení jednání, prvá stěžovatelka reagovala česky a v soudem stanovené lhůtě uvedla, že s rozhodnutím bez jednání nesouhlasí a na nařízení jednání požaduje tlumočníka mongolského jazyka. Městský soud pak ústní jednání nařídil, tlumočníka ustanovil a předvolal, avšak prvá stěžovatelka se nedostavila, ačkoli byla řádně předvolána. Poněkud nelogicky pak působí její argument uplatněný v kasační stížnosti, že nepochopila, že ve věci může být „jednáno bez nařízení jednání“. K tomu je třeba uvést, že „jednáno bez nařízení jednání“ (jak je uvedeno v kasační stížnosti) samozřejmé být nemůže, nýbrž podle § 51 odst. 1 s. ř. s. může soud rozhodnout bez nařízení jednání, pokud s tím účastníci souhlasí. V dané věci stěžovatelé s rozhodnutím bez nařízení jednání nesouhlasili, soud jednání nařídil a účastníky spolu s ustanoveným tlumočníkem předvolal. Pokud se pak stěžovatelé nedostavili, nelze to přičítat k tíži soudu, neboť ten postupoval v souladu se zákonem.

Povinnost soudu obstarat překlad všech písemností, které budou stěžovatelům zasílány, do mateřského jazyka, za situace, kdy písemná komunikace mezi soudem a stěžovateli probíhala v jazyce českém a potřeba ustanovit tlumočníka nevyšla v řízení najevo, by kladla na soud nepřiměřené nároky a byla tak v zjevném rozporu se zásadou hospodárnosti. Nelze odhlédnout rovněž od skutečnosti, že prvá stěžovatelka požádala o ustanovení tlumočníka pouze pro jednání a její žádosti také bylo vyhověno. Pokud pak v kasační stížnosti namítá, že „nepochopila význam slov datum, den konání, čas, lhůta“, měla se na soud obrátit s tím, že obdržené písemnosti nerozumí. Nečinnost prvé stěžovatelky v tomto směru nemůže jít k tíži soudu, neboť ten nemohl dovozovat, zda a nakolik stěžovatelka českému jazyku v psané formě nerozumí. Navíc za situace, kdy se soudem komunikuje v jazyce českém a v České republice se zdržuje již od roku 2001 a pobývala zde také od roku 1993 do roku 1996. Naplnění důvodů kasační stížnosti uvedených v § 103 odst. 1 písm. b) a d) s. ř. s. tak nebylo shledáno.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatelé, kteří neměli v tomto soudním řízení úspěch, nemají právo na náhradu nákladů řízení a úspěšnému žalovanému náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává (§ 60 odst. 1, § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 1. června 2005

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu